

פרק טו / ברוריה בן-דוד (וייס)

בסוף פרק יד למדנו שמלבד הניצחון על פלשתים הצליח שאול להכות את יתר אויבי ישראל מי היו האויבים?

המואבים והעמונים ממזרח, מלכי צובה מצפון והפלשתים ממערב. נוסף עליהם היה עוד אויב בנגב. מי היה האויב? עמלק.

מה ידוע לנו על העמלקים?

עמלק הוא עם מצאצאיו של עמלק שאביו היה אליפז בן עשו ואמו תמנע פילגש אליפז. הם היו שבט נוודים במדבריות דרום ארץ ישראל. אזור נדודיהם השתרע משולי האזור המיושב שבדרום יהודה עד מרחבי חצי האי סיני. כלומר: הם נדדו בשטחי המדבר שבין ארץ ישראל למצרים ובפיו של בלעם הם מכונים: "ראשית גויים" (במד' כד כ). האיבה הגדולה בין ישראל לעמלק מקורה בימי הנדודים במדבר. עמלק היה האויב הראשון שנלחם בישראל לאחר שיצאו משעבוד מצרים. הם התקיפו את ישראל ברפידים. חומרת מעשיהם באותו הזמן מודגשת בדב' כה יז- יח ובפרקנו פס' ב, ולכן מצווה למחות את זכר עמלק (שמות יז יד) (דב' כה יט), ולהחרימו כליל בפרקנו פס' ג.

רק בעניין עמלק נאמר "מחה את זכר" כלומר: השמדת כל העם העמלקי. משה הנחיל ליהושע את מצוות המלחמה בעמלק מדור לדור (שמות יז טז). הסיבה לכך הייתה נעוצה בטבעו המושחת של עם זה שקיומו היה מבוסס על רצח, ביזה והתנפלויות על שיירות ונדודים חלשים. לא הייתה להם שום סיבה להתנפל על ישראל בצאתו ממצרים. בני ישראל היו עם עבדים שלא למדו מלחמה, עם עייף ויגע שלא איוו שום איום על העמלקים.

כאמור ההתקפה הראשונה של עמלק על ישראל הייתה ברפידים. "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב" (שמ' יז, יג). היה זה קרב קשה בו נחל יהושע ניצחון על עמלק, כאשר משה הרים ידיו בתפילה והיה צריך להיתמך ע"י אהרן וחור. הפעם השנייה שהעמלקי טבח בשבטי ישראל הייתה כאשר נגזר על ישראל לנוע במדבר ארבעים שנה כעונש על דיבת המרגלים שהפחידו את בני ישראל וגרמו להם לסרב לעלות לארץ כנען. בזה הם מרדו בה', ומתוך חרטה ניסו בני ישראל להעפיל אל ראש ההר. "וירד העמלקי והכנעני הישב בהר ההוא ויכום ויכתום עד החרמה" (במד' יד מה).

בתקופת השופטים היה עמלק עולה מדי פעם ופעם על הארץ הנושבת וגוזל את יבול האדמה (שופ' ו ג) (ש"א פרקים טו ל). מסעי השוד של העמלקים לא פסקו עד תקופת דוד. הם החרידו את תושבי חבלי הספר (שופ' י יב; תה' פג ח) כגון בפשיטתם על צקלג (שמ"א ל). לפעמים הצטרפו אל פולשים אחרים בתקופת השופטים כגון: מואב ועמון בימי אהוד (שופ' ג יג) ואל מדין ובני קדם בימי גדעון (שופ' ו ג לג; ז יב), כן מוזכר עמלק בתיאור כללי של אויבי ישראל בתקופת השופטים (שופ' י יב). העמלקים היו אויביו של האיכר המעבד את אדמתו. הם עסקו במרעה צאן ובקר בפרקנו בפסוקים ג, ט, טו, כא, בפרק כז פס' ט ובפרק ל פס' כ. בפרקנו בפסוק ה נאמר כי בימי שאול הייתה קיימת עיר עמלק בקרבת אחד הנחלים, ייתכן שהכוונה לנחל מצרים (במד' לד ה; יהו' טו ד) שתחם את גבול כנען מצד דרום. ועמלק ישב עד "שור אשר על פני מצרים" (פס' ז). לפי פס' ו' בפרקנו משפחות של קינים ישבו בתוך עמלק. במשך הדורות נעשה עמלק סמל לשנאת ישראל וכל צוררי ישראל נקראו בשם עמלק.

לפי המסורת המן היה מזרע אגג מלך עמלק (אס' ג, א). התורה צוותה לקיים את מצוות מחיית זכר עמלק רק לאחר שיניח ה' "מכל איביך מסביב" (דב' כה, יט). הציווי בא אחר המועד למינוי מלך (דב' יז, יד).

איזה תפקיד הוטל על שאול?

לקיים את מצוות החרם בעמלק. "עתה לך והכיתה את עמלק, והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו, והמתה מאיש עד אשה, מעלל ועד יונק, משור ועד שה, מגמל ועד חמור" (פס' ג). שאול המלך הראשון בישראל הצטווה להכות ולהשמיד את האויב הראשון של עם ישראל כלומר: את כל האנשים וכל הבהמות. נאסר לקחת שלל כי חרם יהיה העם הזה וכל אשר לו. מצווה זאת של מחיית עמלק ניתנה לשאול גם כדי לנסותו אם הוא ראוי למלוך על ישראל.

הערה היסטורית

בניגוד להשקפה בימינו, בימי קדם, השמדת אוכלוסייה שלמה של האויב הייתה מקובלת בקרב עמי קדם וגם אצל בני ישראל. הציווי "והחרמתם" קשור לתפישה לפיה ההשמדה היא לקידוש שם האל כעונש על פשעים חמורים ביותר. כן אנו מוצאים בעונש שהוטל על סדום ועמורה, וכן אנו מוצאים בכתובת מישע מלך מואב: "ואהרוג כלה שבעת אלפים גברים ונשים... כי לעשתר כמוש החרמתה". כלומר: השבויים הוחרמו לעשתר כמוש.

מצבת מישע היא מצבת זיכרון שהציב מישע מלך מואב לכבוד כמוש אלוהיו בעירו דיבון. היא נמצאה בדרך מקרה ע"י כוהן דת בחורבות דיבון בשנת 1868. בגלל ההתעניינות הרבה שעוררה המצבה, ובגלל שרבו הקופצים לקנותה, חשבו הבדויים שמא יש אוצר בתוכה לכן שברו אותה ואף ביקשו לנפצה לרסיסים. בהשתדלות קלרמון גנו (חוקר א"י חשוב) ניצלה מכיליון ועתה היא ברשות מוזיאון לובר שבפריס. לאחר חיבור השברים עלה בידי החוקרים לפענח את רובה של הכתובת. כתובת מישע היא מהתעודות החשובות ביותר שנתגלו מימי בית ראשון בה הוא מתפאר על ניצחונותיו על ישראל כנראה בימי אחאב מלך ישראל.

על בני ישראל נאסר לקחת דבר לאחר ביצוע העונש על האויב מבעלי החיים והביזה כי הכול חרם לה'.

"וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים מאתים אלף רגלי, ועשרת אלפים את איש יהודה" (פס' ד). שאול הזעיק את העם "ויפקדם בטלאים" שם מקום בו נערך מפקד העם לפני המלחמה, ואולי היא העיר טלם בנגב (יהו' טו, כד).

טלם – טלאים, כמו דותן = דותין (בר' לז, יז), ירושלם = ירושלים ועוד.

לפי פירוש אחר נערך המפקד באמצעות טלאים. כל אחד הביא טלה וממספר הטלאים נודע מספר העם, וכמו שלמדנו בפרק יא פס' ח גם כאן מנה את שבט יהודה לחוד בגלל מעמדו המיוחד.

מי היו הקינים ומה ביקש מהם שאול?

"ויאמר שאול אל הקיני: לכו סרו רדו מתוך עמלקי פן אספך עמו, ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים" (פס' ו).

הקיני עם קדום נזכר לראשונה בפרשת ברית בין הבתרים ברשימת עשרת העממים שנחלתם נועדה לבני אברהם (בר' טו, יט). הם היו שבט נודדים מצאצאי חובב או יתרו חותן משה (שופ' א טז). בשעה שעלו בני ישראל על עמלק שכנו הקינים בקרב עמלק,

ומכיוון שבין ישראל ובין הקינים היו קיימים יחסי ידידות (שופ' ד , ז) ביקש מהם שאול שיעזבו את המקום פן יישמדו יחד עם העמלקים.

כיצד מילא שאול את המשימה שהוטלה עליו?

שאול נחל ניצחון אך לא מילא את המשימה שהוטלה עליו בשלמות. הוא לקח את אגג מלך עמלק בשבי והשאיר אותו בחיים.

אגג שם תואר למלכי עמלק (במד' כד , ז). היה בימי משה וגם בימי שאול (כשם פרעה למלכי מצרים, אבימלך למלכי פלשתים הקדמונים, יבין למלכי כנען). יכול להיות שבלעם ניבא על אגג בימי שאול : "וירם מאגג מלכו ותנשא מלכתו" (במד' כד , ז). זו נבואה על מלך ישראל (רמז לשאול) שירום ויגבר על אגג.

שאול לקח גם צאן ובקר כשלל מלחמה. "ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר והמשנים ועל הכרים ועל כל הטוב, ולא אבו החרימם, וכל המלאכה נמבזה ונמס אתה החרימו" (פס' ט). המשנים - כבשים שמנים, ויש סוברים כי הם נקראים בשם זה כי יש להם משנה בשר. משנים בחלופי אותיות שמנים, ועל הכרים, אלה המשובחים שבכבשים "חלב כרים" (דב' לב , יד), ויש אומרים המשובחים שבטלאים.

"וכל המלאכה נמבזה ונמס אותה החרימו". כל דבר שנתעסק בו האדם נקרא מלאכה בין מעשה אמנות, בין עבודת האדמה, בין במקנה. בפסוקנו הכוונה למקנה. בבראשית לג , יד כתוב: "לרגל המלאכה אשר לפני", ובשמות כב ט-י כתוב: "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו". "נמבזה" מן השורש בזה, והכוונה לבהמות הבזויות שאין להם ערך רב. "נמס" נמסה מחולשה ורזון, שאין בה איברים חזקים. אותם החרימו.

יכול להיות ששאול היה בטבעו איכר ובקר ובהמה היו יקרים בעיניו. הוא הרי הלך שלושה ימים לחפש את האתונות שאבדו לו, ולכן לקח גם צאן ובקר כשלל מלחמה. מכיוון שחיילי שאול לא הקפידו להחרים את עמלק ועסקו בביזת שלל, גרמו לעמלקים רבים להימלט וע"י כך נגרמו מלחמות נוספות באותו דור ובדורות הבאים.

"ויהי דבר ה' אל שמואל לאמר : נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי, ואת דברי לא הקים" (פס' י , יא). התחרטתי כי המלכתי את שאול למלך. על המלך נאמר : "ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל" (דב' יז כ), ובכלל המצווה גם מצוות הנביא. ובלשונו של שמואל שאמר סמוך למשיחת שאול : "והודעתי לך את אשר תעשה" (ש"א י , ח), והודעה זו היא "מצוות ה' אלקיך אשר צוך" (יג , יג).

מדוע היה שאול סבור שהוא פעל כשורה?

מכיוון שאת העמלקים החרים לפי חרב. את אגג לקח בשבי ולא יוכל עוד להרע, וכך היה בטוח ששמואל ישמח על ניצחונו ויקדם את פניו בברכה. הוא לא שיער כלל איזו אכזבה גרם במעשהו. לזכר הניצחון הציב שאול יד, כלומר: מצבת זיכרון בכרמל אשר בנחלת יהודה (יהו' טו , נה).

כיצד הייתה הפגישה בין שאול ושמואל?

שאול פתח : "ברוך אתה לה', הקימתי את דבר ה'" (פס' יג). כלומר: ה' יברכך, כך נהגו לברך איש את רעהו. בוודאי רצה להוסיף ולספר לנביא על ניצחונו, אך שמואל שסעו "ומה קול הצאן הזה באזני, וקול הבקר אשר אנכי שמע?" (פס' יד) הרי קול הצאן

והבקר מודיע שהפרת את דבר ה' ולא שמעת בקולו. שאול תולה את האשמה בעם: "ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר" (פס' טו). ומיד מצדיק את מעשה העם. לא להנאתם חסו על הצאן והבקר, אלא למען זבח לה' ואת הנשאר החרימו.

שמואל מדבר קשות באוזני שאול. אף על פי שבעיניך לא נחשבת ראוי למלוכה, אולי אינך מחשיב עצמך גדול מאחריך בגלל מוצאך ממשפחה קטנה בשבט בנימין, בכל זאת אתה עומד בראש כל העם. אתה המלך! דברך "כי חמל העם" אינו מצדיק את מעשיך. היה עליך להתגבר על רצון העם ולא לתת להם לעבור על מצוות ה'.

ומה עשית? עטת אל השלל כאשר יעוט העיט על טרפו. העם הוא שעט אל השלל, אבל מכיוון ששואל לא מזה בידו נחשב העוון כאילו הוא עשהו. שמואל משתמש בביטוי "ותעט אל השלל" בדומה למה שנאמר בקרב מכמס "ויעט העם אל השלל" (יד לב), אולי כדי לרמוז לשואל שלו רצה היה בכוחו למחות גם הפעם. שמואל אומר לשואל: "ראש שבטי ישראל אתה" (פס' יז). מכאן אנו למדים שבימי שאול לא פג כוחו של הארגון השבטי ושואל נחשב ראש שבטי ישראל.

כיצד מנסה שאול להצטדק?

אשר להשמדת עמלק הרי קיימתי את מצוות ה', כי השמדתי את כל עמלק רק השארתי בחיים את אגג. הוא בידי ואוכל להרגו בפומבי לעיני כל העם, ובאשר לשלל חזר על דבריו הראשונים: לא אני אשם אלא העם, כי הוא לקח שלל מהמובחר שבצאן ובבקר כדי להקריב קרבנות לה'.

כיצד הגיב שמואל על דברי שאול?

"החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה'?" (פס' כב). על ההימנעות מהריגתו של אגג שמואל אינו מגיב, כי אמנם בהיות אגג בידי שאול אפשר להמיתו. בעניין השלל אומר שמואל, טעות בידך אין ה' רוצה בקרבנות המובאים כתוצאה ממעשה שנעשה נגד רצונו. טוב לשמוע בקול ה' מלהקריב זבחים ולהקטיר לו חלב הבהמות. הפרת ציווי ה' הוא חטא גדול כחטא העושה מעשה כישוף וקסם האסורים מהתורה ונחשבים לעבודה זרה. "כי חטאת קסם מרי". העושה מעשה קסם (כישוף) כדי להטות את רצון ה' הוא "מרי" – מרידה בו.

"ואון ותרפים הפצר" פסוק קשה ורבים הפירושים שלו. "און" הוא חטא. כמו "לא הביט און ביעקב" (במד' כג, כא). תרפים זה כלי ניוחש אלילי שצורתו לא ידועה. יש הסוברים שצורתם היא צורת אדם או ראש אדם. המילה תרפים מוזכרת לראשונה בספר בראשית שם מסופר שרחל גנבה את התרפים מלבן אביה. "ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם" (בר' לא, לד). היו משתמשים בתרפים לנבא עתידות בקסמים. זהו חטא ואון לבקש ול"הפציר" באמצעות ה"תרפים". היות ושואל טען שלא חטא דומה התנהגותו למי שמפציר בתרפים לבטל חטאו. אנו מוצאים סיוע לביאור זה בזכריה י, ב: "התרפים דברו און והקוסמים חזו שקר".

"יען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך" (פס' כג). מידה כנגד מידה, ה' מאס בך ואינו רואה אותך עוד ראוי למלוך על עמו. לאחר חטאו הראשון של שאול בגלגל (כאשר הקריב העולה לפני בואו של שמואל) אמר לו שמואל: "ועתה ממלכתך לא תקום" (יג יד). אם שאול היה עושה תשובה היה ה' מאריך את מלכותו, אך בחטאו בהפרת הציווי על עמלק נגזר כיליון על מלכותו, כלומר: שלא יאריך ימים במלכותו. בפעם הקודמת פסל את שושלתו ואילו הפעם פסל את שאול מלהמשיך למלוך. יש המפרשים שבפרק יג פס' יד הייתה רק נבואה

והפעם הודיעו על הגזרה. אי ציות למצוות מחייבת עמלק מעידה ששאל אינו יכול להאריך ימים על ממלכתו. ככתוב במשפט המלך בספר דברים יז, כ: "ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל". שאל מודה שעבר על מצוות ה' הוא מוסיף להתנצלותו נימוק פסול. הוא התיר לעם לקחת מן השלל "כי יראתי את העם ואשמע בקולם" (פס' כד). לא בזדון עשיתי זאת כי יראתי את העם. הנימוק מעיד על ליקוי באישיותו. שאל נכנע לרצון העם בשעה שחובתו כמלך הייתה לכפות את רצונו על העם ולבטא בכך את מצוות ה'.

האם תתקבל הצטדקות זאת?

להפך, מלך המגלה חולשה וירא את העם אינו ראוי לתפקידו. התירוצים לא עזרו לשאל ובניו ובין שמואל נתגלע קרע חמור.

נוסף סמל לקרע זה מהו?

שאל החזיק בכנף בגדו של שמואל לעצור בעדו וכך נקרע הבגד. מיד פסק שמואל את דינו: "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך" (פס' כח). בקריעת מעילו רואה שמואל אות לקריעת מלכות שאל בידי ה'. המלכות תעבור לרעו הטוב ממנו. ולא פירש שמואל כאן מיהו הרע הטוב ממנו.

בפתיחת מעשי שאל נאמר עליו שהוא "בחור וטוב ואין איש מבני ישראל טוב ממנו" (ט, ב), ובאותה לשון טוב מודיע לו שמואל על קריעת המלכות ממנו "ונתנה לרעך הטוב ממך" (פס' כח).

ואם קיווה שאל שה' יתחרט? "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, כי לא אדם הוא להנחם" (פס' כט). "נצח" שהוא אלוקי ישראל החי לעד וקיים לנצח, הוא אלוקי ישראל לנצח. כלומר: נצח – כינויי כפול אל שהוא נצחי ולנצח הוא אלוקי ישראל לא יחזור בו מדבריו. אלוקי ישראל הנצחי לא יבטל את דבריו ולא יתחרט, לא יחזור בו מהחלטתו להעביר את מלכות שאל לרעו הטוב ממנו, כי אין מידותיו כמידות בני אדם העלולים לשנות את דעתם.

בשני רעיונות נחלקו דעותיהם של שמואל ושאל: (א) אין המלך שליט בלתי מוגבל. (ב) אין חשיבות להקרבת קרבנות לכשעצמה אלא כשהם משולבים בקיום מצוות.

דבריו של שמואל שימשו לאחר כמה דורות יסוד לרעיונות הנבואיים של גדולי הנביאים: ישעיהו, עמוס, מיכה, הושע וירמיהו, כשחרב בית המקדש וחולל המזבח נשארו לעם התורה והתפילה שהן במקום הקרבת הקרבנות במקדש.

שאל מודה בחטאו ואינו מנסה עוד להצטדק. מבקש משמואל שיכבדהו נגד זקני העם ויוסיף להתנהג בפומבי כפי שנהג קודם לכן. הוא מבקש משמואל שישוב עמו אל המזבח שבגלגל ושם ישתחוה במעמדו של שמואל לה'. נראה ששאל דאג לא רק לכבודו, אלא לכבודה של המלכות כולה שזה עתה נוסדה. שאל לא רצה שהנביא יפרסם את הדברים שאמר לו. הוא לא רצה שייוודע שמלכותו נקרעה ממנו. וכיוון שהודה שאל עתה בפה מלא נענה לו שמואל. "וישב שמואל אחרי שאל וישתחו שאל לה" (פס' לא). אחריו ולא עמו כי חלק לו כבוד. כך נהג בשעת סעודת הזבח ברמה "עלה לפני הבמה" (ט יט).

מי קיים את מצוות החרם באגג וכיצד?

שמואל "ויאמר שמואל הגישו אלי את אגג מלך עמלק, וילך אליו אגג מעדנת" (פס' לב). רש"י מפרש "מעדנת" ייתכן שבא אליו בכבלי ברזל למלאות מצוות שמואל (כדי שלא ינסה לברוח). מעדנת-קשרים. גם בשכול אותיות מעדנות – מענדות ממקור ענד קשר ככתוב במסכת כלים פרק כ משנה ז: "המתיר ראשי המעדנין". פירושו המתיר ראשי הקשרים. לפי פירוש אחר מעדנת הלך בשמחה. כמו תרגום יונתן המפרש שאגג הלך בביטחון כמו מלך בהילוך מפונק וגנדרני.

"ויאמר אגג אכן סר מר המות". גם למשפט זה שני פירושים. מרירות המוות סרה אלי אני נתון בידי ממיתי. פירוש אחר אינני מפחד מהמוות. אגג הבין שסר אליו מר המוות והשלים עם גורלו על פני חיי שפלות ועבדות. רלב"ג פירש שצורתו של שמואל הוכיחה את גודל חסידותו ורחמנותו, ולכן קיווה אגג שהנביא הזקן יחמול עליו ויקרא לו דרור, ולפיכך אמר בוודאי סר ממני המוות המר כי לא ימיתני.

לפני ששמואל הוציא את אגג להורג בחרבו הוא ניצב מולו והסביר את סיבת גזר דינו. שמואל אמר לאגג ראוי אתה לכך, כמו שחרבך הרגה הרבה גברים והביאה שכול לאימותיהם כן תהיה גם אמך שכולה. "כאשר שכלה חרבך כן תשכל מנשים אמך" (פס' לג). כל מי שילדיו מתים בחייו נקרא שכול לפי בר' כז, מה: "למה אשכל גם שניכם יום אחד".

"וישסף שמואל את אגג לפני ה' בגלגל" (פס' לג). וישסף – חתך בחרבו.

תחילת הקרע בין שאול לבין שמואל נתהווה עקב הקרבת העולה בגלגל (יג - ח - יד) בטרם יבוא שמואל, וסופו עקב ההימנעות מהריגתו של אגג מלך עמלק והבאת הצאן והבקר של עמלק לה' במקום להחרימם כמצוות שמואל. הקרע לא נתאחה.

האם הצטער שמואל על הקרע שהיה בינו ובין שאול?

אין ספק ששמואל הצטער על כישלונו של שאול. לפני שדיבר עם שאול זעק כל הלילה לה', כי ביקש להעביר את רוע הגזירה (פס' יא). לאחר שבישר שמואל לשאול כי הקיץ הקץ על מלכותו, לא הוסיף שמואל ללכת אל שאול מרוב צער על גורלו. ידע שלא יוכל לעזור לו עוד כי גזרת ה' לא תתבטל. "וה' נחם כי המליך את שאול על ישראל" (פס' לה). זו הסיבה לאבלו של שמואל.

אף על פי שלא הלך עוד שמואל לראות את שאול, שאול נראה פעם אחת נוספת לפני שמואל (יט, כד).

ניבים

הציב לו יד (פס' יב).

הוראתו: הקים לו מצבת זיכרון, הנציח את זכרו.

נצח ישראל לא ישקר - ניל"י (פס' כט).

הוראתו: אלוקי ישראל הנצחי מקיים את הבטחותיו.

עבודה בכתב

- 1) מדוע ציווה ה' להשמיד את עמלק?
- 2) מדוע שאול לא פגע בקיני?
- 3) איזה תפקיד הוטל על שאול וכיצד בצע את משימתו?
- 4) כתבו חיבור : פגישת שאול ושמואל לאחר הניצחון על עמלק.
- 5) במה ראה שמואל אות לקריעת מלכות שאול בידי ה'?
- 6) פעמיים ביקש שאול משמואל שישוב עמו למקום הבמה בגלגל להשתחוות במעמדו לה'.
  - א) מתי? ב) מה הייתה תשובת שמואל?
- 7) מה מעיד על כך ששמואל הצטער על הקרע בינו ובין שאול?

8) כתבו בלשון הספר :

- א) זכרתי.
- ב) לא תחוס עליו.
- ג) ילד קטן.
- ד) הזעיק, אסף.
- ה) טוב ביותר.
- ו) הפרת ציווי ה' חטא גדול כחטא הקסם.
- ז) ה' אלקי ישראל הנצחי לא יבטל את דבריו.
- ח) כבשים מפוטמים.
- ט) התחרטתי.
- י) התפלל לה'.
- יא) התנפלת.
- יב) סלח נא לחטאי.
- יג) כינוי לה'.

9) מי אמר למי?

- א) ועתה שמע לקול דברי ה'.
- ב) והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו.
- ג) לכו סרו רדו מתוך העמלקי.
- ד) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך.
- ה) ברוך אתה לה' הקמתי את דבר ה'.
- ו) ומה קול הצאן הזה באזני.
- ז) אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר.
- ח) ראש שבטי ישראל אתה.
- ט) ולמה לא שמעת בקול ה' ותעט אל השלל.
- י) החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה'?
- יא) יען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך.
- יב) חטאתי, כי עברתי את פי ה' ואת דבריך.
- יג) אכן סר מר המות.
- יד) כאשר שכלה נשים חרבך כן תשכל מנשים אמך.